

Csiszár Antal

Sakk

A Központi Bizottság tagja, Soós elvtárs sakkpartira hívta Vecsés Gábor elvtársat, a Központi Bizottság titkárhelyettesét. A munkásmozgalom régi motorosai voltak, kipróbált harcosok, akik még a kapitalista rendszerben váltak a lángszavú párt robotosaivá. Illegáltságban készültek a dolgozókra vágyó fényes jövő megvalósítására, ha eljön az idő. Illegáltságban edződtek a pártzsargon szerint acélossá, fölöttük Damoklész kardjaként a börtön, vagy kivégzés veszélye lógott.

A földalatti szervező munka időnként megkövetelte a kikapcsolódást. Ekkor lettek a sakk szerelmesei. Ez az időtöltés nem csupán szórakozás volt, figyelemösszpontosításra sarkallt, hiszen a törvényen kívülieknek mindig számolni kellett a hatalom lépésével, miként a bábuk a sakktáblán, a két mező, a fehér és fekete, a hatalmon innen és a hatalom képviselőinek jelképes tereként is felfogható volt. Ha rosszul léptél eme virtuális táblán, könnyen a bíróság előtt találhattad magad, s az aktuális rezsim helyzetének szilárdság, avagy viszonylagos labilitása döntötte el, hogy hosszabb, vagy rövidebb időre kellett-e búcsút mondani a szűk korlátok közé szorított szabadság állapotának. Ezek az idők már elmúltak, megvalósulni látszott a munkásmozgalom. A párt vezetői börtön helyett a Parlamentbe kerültek, s többen az egykor csak álmódott miniszteri bársonyszéket

foglalhatták el. Az új helyen - kezdeti bizonytalanság után - magukra találtak. Üldözöttekből üldözőkké léptek elő. S kik lettek az új áldozatok? Kezdetben a régi elit, majd a radikális operációs kés egyre mélyebbre hatolt a társadalom testébe, s azon vették észre magukat, hogy immár elvtársaik vérét is ontják.

Hiába, ez az éleződő osztályharc természetes következménye. Délelőtt a legfelsőbb vezetők értekezletet tartottak, ahol a pártvezér borús hangulatban ecsetelte a politikai helyzetet. A bukott osztályellenség nem tud beletörödni abba, hogy a történelem szemétdombjára került. Miként a hidra száz fejjel támad proletár államunkra, vissza akarja forgatni az idő kerekét, már a pártba is beférkőzik, belülről bomlaszt. Trockista, nacionalista körök hálójában vagyunk. Ki gondolta, hogy Álmos Dezső, akit hú elvtársunknak hittünk, s támogattunk, ellenforradalmi erők, külföldi hatalmak szekértolója lett. A bíróságon kiderült, megerősítve a rendőrségi, ügyészségi kihallgatások eredményét, hogy a rendszer ellenségével állunk szemben, aki készen állt - cinkosaival együtt - elősegíteni a harmadik világháború kirobbantását, rendszerünk megdöntését, hogy Ady versét idézve ismét, „Nyár éjszakán a grófi szerűn reccsenne a deszkapalánk.” Hála a marxizmussal felvértezett egészséges kommunista magnak idejében lelepleződtek, s elnyerik méltó büntetésüket. De mindez, Tisztelt Elvtársak, csak a jéghegy csúcsa. Számunkra elsőrendű feladat ezt a hegyet az utolsó jégkockáig megsemmisíteni internacionalista

kötelességünk a nemzetközi munkásmozgalommal szemben.

Az elmúlt hetekben hónapokban sorjáltak a hasonló bejelentések, mind pártberkekben, mind a közvéleményben megütközést keltve. Kezdetben hitetlennek tűnt, de kételyeiket mindig azzal oszlatták el, hogy a Párt nem tévedhet, ma már nincsenek úgymond koncepciós perek, az igazságszolgáltatás a helyén van, hogy a becsületesen dolgozók nyugodtan keljenek és térhessenek nyugovóra, az „őrzők tudják kötelességüket”.

Igaz, sok méltán kifogásolható jelenség zavarta az idillt - áruhiány, szűkös választék, kifogásolható minőség -, de mindez - a pártvezetés szerint - kezdeti nehézség csupán, s tekintetünket a fényes jövőre, a majdan beköszöntő kommunizmus árubőségére kell fordítani. A kommunista Kánaánért mindenkinek szívósan kell dolgozni. „Áldozatokat a jövő bőségéért” - így a kommunista jelszó. Mi tagadás voltak ellenzéki hangok, születtek gúnyversek, de ezeket nem lehet eltűnri, mert úgymond elégedetlenséget gerjesztenek, s a mindenható Párt tekintélyét aláássák. Velük, mint Gábriel arkangyal Ádámmal és Évával szemben, lángpallossal kell fellépni. Itt még a bibliai idézet is megengedett.

„Köszöntjük Minimálbórorszában! A pofánk nagy, avagy a zsemle kicsi?” – ilyen és ehhez hasonló röpiratok láttak időről időre napvilágot. A szervek lázas buzgalommal kutakodtak az elkövetők személye iránt, s a szerzők

osztályrésze - ha nyomukra akadtak, a börtönrácson túli világ lett.

Az értekezleten Soós elvtársat a pártvezér töretlen bizalmáról biztosította. Ezt baráti kézszorítás kísérte. A lakásban a házigazdán kívül felesége és kiskorú lánygyermekke tartózkodtak. Az anya a belügyminisztériumban bizalmi állást töltött be, a személyi anyagokat kezelte. Rajta kívül senki sem tudhatott többet a Minisztérium munkatársairól, de, mint a maffiában, ő is omertára volt kötelezve.” Innen egy információ sem juthat ki, így határozott Balogh miniszter és Hazai, a nő közvetlen felettese, személyzeti osztályvezető rákontrázott, a hallgatás itt munkaköri kötelesség, hangsúlyozta.

Évike a kislányuk büszkén újságolta, hogy ma több pirospontot gyűjtött be: olvasásból, számolásból és szépírásból. Az apa elégedetten nyugtázta mindezt, majd felhívta a kicsi lány figyelmét arra, hogy egy kommunista lánya, kötelessége jól tanulni. Tudod lányom, híres bolsevik vezérünk, Lenin elvtárs is azt tanította, hogy „Tanulni, tanulni, tanulni!”. Ezzel az apa egy Vlagyimir Iljics fényképet nyújtott át gyermekének. Őrizd meg jól, s ha nehézséged támad, úgy érzed, hogy nem tudsz megbirkózni a tananyaggal, mindig vedd elő és jusson eszedbe, egy kommunista gyermeke nem hátrálhat meg a nehézségek előtt. Tűzön-vízen át leküzdöd, így lesz méltó édesapjához.

Kisvártatva megérkezett a sakkpartner. Felállították a táblát, elhelyezték a játékosokat, s kezdetét vette a küzdelem, s mint általában, egy igazi hű pártember

dolgozva szórakozik, a sötétben bujkáló ellenforradalmárok leküzdésének módja foglalkoztatta őket. Nézd azt a parasztot, nem jól lépett, alighanem éretlen még arra, hogy marxista figura legyen. Az ilyet el kell távolítani - így szólt a titkárhelyettes, s Soós tábláján eggyel csökkent a harcosok száma. A kommunizmust erős bástyák védik, replikázott Soós, ezért nem tudom leütni. A te bástyáidon viszont rés támadt, eltévesztetted a taktikai irányt, s az egyik bástya máris ledőlt. Soós úr futóját sem kísérte szerencse. Emlékszel, szólt a titkárhelyettes, az illegalitásban lépéseinktől függött, meddig tart szabadságunk. Az ellenség minden gyenge pontunkat kihasználta. Soós elvtársat kiverte a víz. „Ma nincs szerencsém, ritkán fogtam ki olyan napot, mikor sorba veszítettem el a legfontosabb embereimet.” „Már a királyod van veszélyben. A kapitalizmusban, ha forradalom tört ki, buktak a koronás fők.”

Soós elvtársnak a cári család sorsa jutott eszébe, király figurájának elvesztése szinte sokkolta. A királynő még állt a vártán, de helyzete egyre válságosabb volt. Soós lépései sehogy sem tudták kimenteni a kutyaszorítóból. Borotvaélen táncoló helyzet állt elő.

Ekkor erős csengetés szakította félbe a csendet, mely egyre agresszívebbé vált. Soós elvtárs csak azt látta, hogy AVH-sok lepték el a szobát. „Önt, Soóst letartóztatjuk. Államellenes szervezkedés a vád.” Az imént még igazságügyminiszter kezén bilincs csattant, aztán házkutatás, majd foglyukkal együtt távoztak.

Végül az egyik AVH-s levette a királynőt is a tábláról. Matt.
Matt

Csiszár Antal

A latinterem kulcsa

Korai ősz.

1967-ben a Révai Miklós Gimnázium első évfolyamának tanulója voltam. Nyolcad magammal jártunk Zoltai László tanár úrhoz latin órára, tudniillik akkor még orvosi pályára készültem.

Tantermünk az öreg alma máter legkissebbike volt. Azon a napon azonban az ajtó zárva maradt. Kedélyesen fogadtuk a váratlan fejleményt, némi örömmel nyugtázva, hogy bár a klasszikus filológia óráján tengernyi élmény várt minket az ősi Róma mindennapjairól, de sebaj legfeljebb némi késéssel jutunk új, életre szóló információkhoz, mint Aeneas menekülése, Vendégség a karthágói királynénál, Didó halála, Róma megalapítása, s még sorolhatnám mi minden várt ránk ezeken az órákon. Az örömben persze öröm is vegyült, mert – mint minden órához – itt is hozzátartozott a tanulók vegzálás és kalkulusokkal történő minősítése. Megfejtette-e a latin mondatok fordítását, kellőképpen eligazodott-e a deklinációk, konjugációk terén?

Bízva bizakodtunk, hogy az óra kezdete mind későbbre nyúlik, s közben különféleképpen szórakoztattuk egymást.

Varázsigékkel is próbálkoztunk, hátha a zár ördöge megadja magát, s megnyílik előttünk a szabadság lehetősége, ami a padok elfoglalását jelenthette, de bár a gimnazista nem matuzsálemi korú, de mégis ráfér a pihenés. A szünetek rohangászásainak fáradalmait a széles padokban történő elterpeszkedéssel enyhíteni.

Mi lenne, ha az Ali baba és a negyven rabló praktikáját próbálnánk felidézni?

Erre valamelyik vállalkozó társunk odament az ajtóhoz és így szólt:

Szezám tárulj!

Az ajtó zárva maradt, láthatólag nem ismerte a mesét. Nem csoda, hisz évszázadokkal később szerelték be a patinás épületbe, de lehet, hogy – felvilágosult révén – nem hitt a mesékben, ahogy a boszorkányok létezésében sem, de ez utóbbi lények nem játszottak itt szerepet.

Kisvártatva a tanár úr jól ismert lépései zavarták meg a csendet. A lelkes ötvenes éveit taposó tanerő csalódottan vette tudomásul, hogy aktuális pedagógiai tevékenysége némi csorbát szenved. A helyzet kulcsa azonban nem lapult köpenyének zsebében. Visszaballagott a tanári szobába, de kulcsot ott sem talált. Az óramutató könnyörtelenül (számunkra megkönyörülve) baktatott a következő szünet időpontja felé. Ezt követően a tanár úr ismét a tanári felé vette az irányt, s kisvártatva visszajött, saját külön bejáratú kulcsával.

Az ajtó kinyílt, az óra megkezdődött.

Helyre állt a rend.

Csiszár Antal

A fagyalt

A fagyaltospult előtt hosszú sor kígyózott: minden korosztály képviseltette magát. Volt közöttük mindkét nem képviselője, szőkék, barnák, vörösek, dúshajúak és kopaszok, akadt, aki hajhiányát parókával kompenzálta. Akadtak soványak, testesek, karcsúak, hórihorgasok és köpcösök.

A férfi népség a teremtés koronázatlan királynőit szemlélte, hogy valamivel elüsse az időt a tömeg lassú araszolása közben. A hideg édességre várók sorából kiemelkedett egy csodaszép lány - Aphrodité sem lehetett különb -, és egy olyan férfi, akit Michelangelo vésője sem formálhatott volna tökéletesebbre. Hogy hogy nem a férfi szempár a női csodára szegeződött. Tombolt a hőség egyre hosszabb lett a sor, hősünk nem csupán a kánikulától kábult, hanem a női tüneménytől is, s bár a meleg az agytevékenységnek sem kedvez, hősünk fantáziája szárnyalni kezdett. Lelki szemei előtt megjelentek a francia Riviéra képei, ahol a Földközi-tengeren motorcsónakázik a hölgygel, a tenger sós vize permetezi vállát, miközben imádottja szeme tükröződik a vízben. Majd képzeletben a francia Alpok sípályáin száguld kedvesével együtt, azon versenyezne, melyikük ér le hamarabb a pálya aljára. Képzelete rögvest más tájakra repítette. Egy úrhajóban száguldottak a világmindenségbe, az Örök Fiatalság Országába, ahol

édenkerti viszonyok között az örökké termő gyümölcsfák termését ízlelgetik. Ismét változott a kép. A forró éjszakában száguldó Orient Expressz hálókocsijában önfeledten egymásba fonódva forró szerelmi vallomás közepette, ajkuk egymástól el nem válva, csókok üzenetén keresztül kommunikálták szerelmi nyelvüket.

Közben a távolság egyre csökkent közte, az imádott lány és a fagyaltárus között.

A fiatalember fantáziája nem ismert határokat. Hiába ez a szerelmi vágy, nem csupán az érzeteket, de az elme működését is stimulálja, egyúttal hadat üzenve minden racionalitásnak.

A pulttól távolodó boldog vásárlók fagyalt költeményeikkel tovább ajzották érzéseiket, már ami a fagyit illeti. A levegőben puncs, citrom, győri szerelem, velencei álom és még kitudja milyen ízek találtak gombócok formájában gazdára, csupán néhány – méregerős kávét igénylő – törte meg a sorozatot, zamatjukkal árnyalva a fagyaltok ízét.

A lány egyre közelebb került céljához. A fiú számolt. Három, kettő..., már csupán egy vevő van előtte és azután...? Lehet, hogy soha nem találkoznak. Egy fájó emlék marad, pedig milyen felejthetetlen élmény volt. Úgy érezte új időszámítás kezdődött. Semmi sem olyan, mint azelőtt.

Már a lány van a pultnál. Három gombócos fagyit kért. Nyelvével már megnedvesítette a jéghideg csodát, majd sebesen nyaldosni kezdte a szélét.

A fiút pajzán gondolat kerítette hatalmába. Bár én lennék a fagyalt, s a hölgy szájába kerülhetnék, ott úszhatnék.

Istenem miért nem vagyok fagylalt, vagy rágó, amit a hölgy táskájából elővarázsolt.

S abban a pillanatban fagyivá vált, a lány tartotta tölcsérben, s lecsorgott annak oldalán.

Csiszár Antal

Abszurd mese

Történt egyszer, hogy az erdő nyúlállománya beleunt kiszolgáltatott helyzetébe. Farkas, róka, hiúz és a többi ragadozó zsákmányává válni nem szívet melengető. Ráadásul az erdő vadjai mind lekicsinylően bántak vele, még a madarak is kigúnyolták mivel szárnyuk menedéket adott a ragadozók elől. A tapsik egyszer gyűlést hívtak össze, ahol meghányták-vetették sanyarú sorsukat.

A rangidősnek a következő ötlete támadt:

„Kérjünk védelmet az erdő urától, az ordasoktól. Szarvas, őz, vaddisznó mind táplálékuk lehet, a nyúlpecsenye igazán nélkülözhető. Ráadásul a farkasok rossz híre is javulna. Szép dolog a gyengék védelme.”

Megegyeztek abban, hogy a rangidős nyúl vezetésével bizottság keresi fel a farkasokat védelmet kérve.

Történetesen a farkasok is tartottak gyűlést, éppen a jövő év vadászati stratégiáit vitatták meg.

Szó, ami szó, igencsak meglepődtek, amikor a küldöttség beállított. Mondhatni némi tiszteletet is keltettek bátorságukért. A legjobb szónok hírében álló öreg nyúl emelkedett szólásra.

„Nagy tekintélyű farkasok nemzetsége bátorságotok, erőtök előtt az erdő vadjai mélyen meghajolnak. Esedezve kérjük védelmeteket, biztonságban kívánunk élni. Ígérjük mindenben támogatunk benneteket, ha a jövőben az étlapotokról hiányozni fog a mi pecsenyénk,

bőven kárpótolhatjátok magatokat a többi állat elejtésével.”

Elgondolkodtak a farkasok. Tetszett nekik a javaslat, s még egyszer mondom imponált bátorságuk, leleményességük.

A rangidős farkas ünnepélyesen megígérte, hogy védelmükbe veszik őket, s amíg világ a világ, s farkas a farkas nem esik bántódásuk.

A következő időszakban a nyulak, hogy úgy mondjam, elszemtelenedtek. Nagyképűbb, hencegőbb társaságot el sem lehetett volna képzelni. Gúnyolódtak szarvason, őzön, akik feje fölött állandóan ott függött Damoklész kardja, azaz a farkasok támadása. Mindez persze irigységet szült, sőt mi több ellenszenvet. Nézd, akik nem is olyan régen azt sem tudták, hogyan rejtőzzenek el az ellenség elől, most dicsekszenek magas pártfogoltjukkal. Nem jó ez így, mondták a többiek, ámde semmit nem tehettek.

Így teltek el hetek, hónapok, mígnem egyszer egyik napról a másikra eltűntek a nyulak, senki nem talált rá magyarázatot. „Nem értem.” – így a társai.

Eltelt egy kis idő, mikor az egyik farkassal hozta őket össze a sors. Nem tudták megállni, hogy pártfogoltjaik iránt érdeklődjenek.

„Tudjátok vadtársaim, – kezdte mondókáját a farkas – biztosítani akartuk a nyulak tökéletes védelmét. Úgy találtuk, akkor vannak leginkább biztonságban, ha állandóan velünk vannak, ez pedig csak úgy lehetséges, ha bennünk vannak.”